

SXEDIO.A21

1592: ΣΚΑΝΔΑΛΑ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ. ΑΝΟΔΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΚΑΙ ΒΕΝΙΑΜΙΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΙΡΕΣΗ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας η Εκκλησία της Κύπρου συγκλονιζόταν από εκκλησιαστικά σκάνδαλα και ανωμαλίες.

Οι Αρχιεπίσκοποι και οι Επίσκοποι έγιναν πολλές φορές ήρωες σκανδάλων με αποτέλεσμα να καθαιρούνται συνεχώς και να παίρνουν άλλοι τη θέση που είχαν, αλλά και να έχουν και αυτοί την ίδια τύχη στη συνέχεια.

Αυτή την περίοδο Αρχιεπίσκοποι αναδεικνύονταν πολλές φορές όχι οι καλύτεροι και ικανότεροι αλλά εκείνοι που είχαν περισσότερα μέσα και χρήματα για να δώσουν στο Βεζύρη ή είχαν δυνατούς φίλους στην Πόρτα στην Κωνσταντινούπολη.

Το **1592**, είκοσι περίπου χρόνια από την κατάληψη της Κύπρου από τον Λαλά Μουσταφά πέθανε ο Αρχιεπίσκοπος Τιμόθεος και ανήλθε στο θρόνο του Αποστόλου Βαρνάβα ο Αθανάσιος, ο οποίος κατά τον Φίλιο Ζαννέτο, διέπραξε "πολλά έκτροπα" κι' έτσι καταγγέλθηκε στον Πατριάρχη Αλεξανδρείας Μελέτιο Πηγά.

Ο Πηγάς έστειλε πολλές επιστολές στον "αφηνιάσαντα" Αθανάσιο για να τον φέρει σε τάξη, αλλά απέτυχε κι' έτσι το **1598** έστειλε αντιπροσώπους στην Κύπρο, οι οποίοι συγκρότησαν τοπική σύνοδο και κάλεσαν τον Αθανάσιο να απολογηθεί, αλλά αυτός όχι μόνο αρνήθηκε, αλλά και απείλησε τη ζωή των μελών της Συνόδου.

Ο Αθανάσιος κατηγορείτο ανάμεσα στ' άλλα για χρηματισμό, ότι επέτρεψε τετραγνώμιες και αναγνώρισε ως νόμιμους και δεύτερο και τρίτο γάμο ιερωμένων και για άλλα πολλά.

Οι Κύπριοι έγραψαν στον Αλεξανδρείας ενώ στη διαφορά αναμίχθηκε και ο Πατριάρχης Αντιοχείας.

Ο Αλεξανδρείας έγραψε ένα τρομερό γράμμα στον

Αντιοχείας για την ανάμιξη του αυτή, τονίζοντας σύμφωνα με τον Ζαννέτο:

"Εν Αιγύπτω, Β ισταμένου Μεταγεινιώνος (Αύγουστος- Σεπτέμβριος) 1599 Μ.Χ.

Παναγιώτατε Αντιοχείας εν Κυρίω αγαπητέ αδελφέ και συλλειτουργέ, ειρήνη σοι και έλεος παρά του σωτήρος ημών.

Εγραψες μας άλλα δύο γράμματα πολλά, ανάξια και τούτα πατριαρχικής συνέσεως γράφεις πάλιν διά την υπόθεσιν και του παρανόμου Λαυρεντίου και του κατακριθέντος Αθανασίου.

Και εις μεν το εν γράμμα λέγεις πως σε έκαμεν επίτροπον ο Κωνσταντινουπόλεως να κρίνης την υπόθεσιν της Κύπρου και εις τούτο δεν συμφωνείς με τον Άγιον των Ιεροσολύμων, οπού γράφει, και γράφει πολλά, ότι η υπόθεσις της Κύπρου να κριθή εις την Πόλιν από δώδεκα αρχιερείς εις δε το έτερον γράμμα μας γράφεις πως η χειρονομία της Κύπρου είναι εσένα κατά τον κανόνα μβ της πρώτης Συνόδου και δεν γνωρίζεις πως η Εκκλησία των ορθοδόξων δεν έχει παρά είκοσι κανόνας της πρώτης Συνόδου και διά τούτο ορίζουσα η αγία τρίτη Σύνοδος η οικουμενική να μην έχει ο Αντιοχείας να κάμη εις τας χειροτονίας της Κύπρου. Βλέπεις πως η Εκκλησία των ορθοδόξων δεν έχει παρά τους είκοσι κανόνας οι δε άλλοι θέλουσιν είσθαι απόκρυφοι, διά τούτο η Εκκλησία δεν τους έχει και εσύ κάθεσαι και ακούεις εκεινών, όπου δεν γνωρίζουσι μηδέ αγαπούσι σε κατά θεόν, και εβγαίνεις από τον νόμον του Θεού, άνθρωπος γέροντας και Πατριάρχης.

Αλλά δεν ξέρω πως αναφέρεις και τους εν Σαρδική κανόνας, των οποίων ο πρώτος και ο δεύτερος σε εγγίζουσιν εσένα οπού αφήκες την μητρόπολιν και έγινες Πατριάρχης, ότι μηδέ εις το τέλος της ζωής ορίζουσι να αξιωθής καν της λαϊκής κοινωνίας.

Και δε σε σώνουν, ευλογημένε, αι υποθέσεις σου, αμή εμπλέκεσαι και εις ξένας και ανάποδαις διά να σε κολάση η Θεία Γραφή και ως αλλοτριο-επίσκοπον. Τέλος τι μου γράφεις εμένα περί της Κύπρου, εγώ μηδέ

επιτροπικώς μηδέ γνησίως ζητώ τίποτες, καλά και να έχη ο θρόνος ούτος το κριτάτον της οικουμένης.

Αλλά ταύτα μεν περί της Κύπρου, ο οποίος αν μας ήθελεν ακούσει απ' αρχής, δεν ήθελεν είσθαι τόσον κακόν και θάνατος και ζημίαι και εκεί (έπονται δριμείαι επιπλήξεις διά παράνομον χειροτονίαν Λαυρεντίου τινός, χειροτονηθέντος εις την Επισκοπήν Σιναίου υπό του Αντιοχείας τούτου).

Εν Αιγύπτω Σεπτεμβρίου ζοή (μ.χ. 1600) (Φ.Γ.84).

Ο Αλεξανδρείας υποστήριζε καθαίρεση του Αθανασίου. Τη θέση του μάλιστα υποστήριζε και εγγράφως προς τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, ενώπιον του οποίου συγκλήθηκε τελικά Σύνοδος, παρισταμένων των Επισκόπων και άλλων ανωτέρων κληρικών, στην οποία κλήθηκαν και έδωσαν μαρτυρία αρκετοί άλλοι κύπριοι ιερωμένοι.

Η Σύνοδος αποφάσισε τελικά την καθαίρεση του Α
Αθανασίου.

Αναφερόταν στην απόφαση της καθαίρεσης:

"Ματθαίος, ελέω Θεού Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης και Οικουμενικός Πατριάρχης.

Θεοφιλέστατοι επίσκοποι, οι υπό την διοίκησιν της αγιωτάτης Αρχιεπισκοπής της Νέας Ιουστιανιανής ο τε Ταμάνθου (;) κυρ Ιάκωβος (Ταμασού ίσως) ο Πάφου κυρ Φιλόθεος, ο Σολίας κυρ Βενιαμίν και ο Κιτίου κυρ Ιερεμίας, εντιμότατοι κληρικοί, οσιώτατοι καθηγούμενοι, αρχιμανδρίται και πρωτοσύγγελλοι, θεοσεβέστατοι πρωτοιερείς και ο λοιπός χριστώνυμος του Κυρίου λαός, Υιοί κατά πνεύμα αγαπητοί της ημών μετριότητος, χάρις εΐη υμίν κλπ.

Γνωστόν έστω πάσαν υμίν ότι προκαθημένης της ημών μετριότητος, συνεδριαζόντων αυτή και των παρατυχόντων ιερωτάτων μητροπολιτών και υπερτίμων των εν αγίω Πνεύματι αγαπητών ημών αδελφών και συλλειτουργών, εκομίσθη και ανεγνώσθη και η αρτίως αποσταλείσα προς ημάς αναφορά υμών, και δι' αυτής έγνωμεν και εμάθομεν, ότι ο οπωσδήποτε χρηματίσας

Αρχιεπίσκοπος υμών Αθανάσιος καταφρονίσας μετά των άλλων και της κατά διαφόρους καιρούς εκφωνηθείσης ούτω νουεθσίας τε και αργίας και ενοχής καθαιρέσεως παρά του μακαριωτάτου πάπα και πατριάρχου κυρ Μελετίου, του εν αγίω Πνεύματι αγαπητού αδελφού και συλλειτουργού της ημών μετριότητος, προσέθετο και πλείονα άλλα τοις προτέροις αυτού αμαρτήμασι τε και ατοπήμασι και κατεπολέμησεν έργα άθεσμα και παράνομα και των θείων κανόνων εκτός όσοι δη κατ' είδος γράφετε.

Ο γαρ μακαριώτατος ούτος Αλεξανδρείας κυρ Μελέτιος ου μόνον εν Αλεξανδρεία έτι ων διεξάμενος γράμματα παρά της επαχίας υμών τα του δηλωθέντος Αρχιεπισκόπου αυτού Αθανασίου άμα τω λαβείν την του Κωνσταντινουπόλεως θρόνου επιτροπήν, γράμματα έπεμψεν αυτού, ίνα τα κατά του ειρημένου Αθανασίου εξερευνηθώσιν, άπερ ήσαν ή τε διάρρηξις και σχέσις των ιερών αντιμινσίων μαρτύρων αγίοις λειψάνοις καθηγιασμένων και η αντί τούτων, δώρων χάριν και ένεκα αργυρίου δόσις του ιδίου ειλητού και αι τετραγαμίαι και αι των διστεφάνων και τριστεφάνων ιερέων συγχωρήσεις, τα τ' άλλα πολλά των ατόπων αλλά και πάλιν και άλλων πολλών αναφορών ανελθουσών, γράμματα έπεμψεν επιτίμια, οίς ουδόλως επείσθη ο ρηθείς Αθανάσιος, όλως τη εξωτερική στηριζόμενος δυναστεία.

Οθεν και επειδή ο μακαριώτατος ούτος Αλεξανδρείας ως έμαθεν ουδέν ανύων δεχόμενος και πέμπων τα γράμματα, αιτήσει πάλιν και αξιώσει υμών, δεν έγνω και εξάρχους αυτού εντεύθεν πέμψαι, εις την κατά τρόπον θεωρίαν, τε και εξέτασιν των πολλάκις δι' αναφορών υμών, ανενεχθέντων τηλικούτων ατοπημάτων, και δη απέστειλε τους οσιωτάτους παπά Ιερεμίαν και τον Ιεροδιάκον κυρ Ανθέμιον, μετά δυνάμεως εκκλησιαστικής τε και βασιλικής, έχοντας άδειαν αυτόθι κατά τρόπον μεθ' υμών, εξετάσαι και ερευνησαι τα του ανωτέρω ρηθέντος Αρχιεπισκόπου εγκλήματα, οίτινες κατά τρόπον παραγενόμενοι μετά την ανάγνωσιν των συνοδικών γραμμάτων, Συνόδου

γενομένης τοπικής αυτόθι μεν τρισσώς διαμυνηθῆναι εφρόντισαν τον αρχιεπίσκοπον τούτον, προσώποις χρησάμενοι επισκόπων και κληρικών, ιερωμένων και λαϊκών ως εφάνη ανεγνώσθη και εμαρτυρήθη, ο δε γε Αρχιεπίσκοπος ως και πολλάκις, το ιερόν της εκκλησίας κριτήριο, και καταφρονών των θείων και ιερών νόμων και κανόνων, ουδόλως απήντησε, και διά τούτο εκρίθη κανονικώς και απόντος αυτού γραφήν και θεωρηθῆναι τα κατ' αυτού εγκλήματα.

A: Εμαρτυρήθη παρά του καθηγουμένου της Μονής του Αγίου Ιωάννου του Χρυσορρήμονος Ουτζεβεντή, και παπά Παρθενίου Ιεροδιακόνου Παχωμίου, Δημητρίου Αθηναίου και άλλων ιερωμένων και λαϊκών, έτι έσχισεν αδεώς τα ιερά αντιμίνσια και διά γράμματος οικειοχείρου, ο και συνοδικώς ανεγνώσθη, προσέταττε τοις εξάρχοις αυτού διαρρηγνύειν και αφανίζειν αυτά και αντ' αυτών απεμπολείν αντιμίνσια και ειλητά νέα, χρυσίου αναγνώγης ένεκα, ως και περί τούτου εμαρτύρησε παπά Θεόδωρος χαρτοφύλαξ και έτερος παπά Ιωάννης εξ Αμμοχώστου πως προστάξει του Αρχιεπισκόπου αυτού Αθανασίου έκαυσεν αντιμίνσια μεν εν χωρίω Αλυκαίς, όπισθεν διαπραξάμενος ταύτα του βήματος του χωρίου και παρά παπά Λεοντίου εφημερίου του Αγίου Κασσιανού πως εώρακεν αντιμίνσια εν τω μαγειρείω του Αρχιεπισκόπου αυτού ερριμένα εις χρήσιν των χυτρών.

B: Οτι έσχισε πελέκει τον πατριαρχικόν θρόνον τον παλαιόν Ιεροσολύμων, του Πατριάρχου εκείνου κυρ Γερμανού μακαρίτου και έλαβε το εν αυτώ μαρτυρικόν λείψανον (ουδέν περί του θρόνου τούτου και λειψάνου αλλαχόθεν γινώσκομεν) ως εμαρτυρήθη παρά του παπά Ιωάννου της Αμμοχώστου (ενταύθα φαίνεται ευρίσκετο ο εν λόγω θρόνος) Ματθίου τε του Δειματίου και Πέτρου του υιού παπά Λαυρεντίου και ετέρων κληρικών και προς τούτοις εμαρτυρήθη πως συνεχώρησε και τετάρτους γάμους και πολυγαμίας άλλας ως και τινας αποκαρέντας μεν πρώτον μοναχούς, ύστερον δε γήμαντας και ιερωσύνης αξιωθέντας παρ' αυτού και έτι ιερείς διγάμους όντας και τριγάμους

λειτουργεῖν εσυχώρησεν, ὡς καὶ ἄλλα πολλὰ ἄθεσμα ἀνδρόγυνα, χρημάτων ἔνεκα καὶ συνοικέσια παράνομα ἄδειαν ἔδωκε καὶ ἐγένετο, διαζευγνύς ἀλόγως καὶ συνιστῶν πάλιν παραλόγως αὐτά, περί ὧν πάντων ἐμαρτύρησαν καὶ ἄλλοι ἱκανοὶ καὶ ἀξιότιμοι μάρτυρες, ὡς φαίρονται τῇ ἀναφορᾷ ἡμῶν, ἀ δὴ πάντα μαθὼν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ τὴν ἐπικειμένην αὐτῶν καθάρεισιν διελιόσασαν ἐβουλεύσατο ἀνελεῖ τοὺς ἐξάρχους, παροδοὺς αὐτοὺς πρὸς τοὺς ἔξω οἱ καὶ ἐφυλάκισαν καὶ ἀλύσεσιν ἔδησαν καὶ ἤγαγον εἰς κίνδυνον θανάτου καὶ εἰ μὴ Κύριος ἐβοήθησεν ἀπώλλοντα.

Ἐνθεν ἔτι, ἐπειδὴ συνοδικῶς ἀναγνωσθεῖσάν τιν ἀναφορῶν, τιν περιεχουσῶν τὰ ἐξ ἀρχῆς ἕως τοῦ νῦν καὶ ποιουσῶν πάντα τὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τολμήματα, καὶ τιν συνοδικῶν γραμμάτων, τιν παραινεσάντων αὐτῶ καὶ οὐκ ἐφρόντισαν ἀπολογηθῆναι καὶ προσέτι κατεφρόντισαν καὶ τοῦ συνοδικοῦ ἐξαρχικοῦ γράμματος καὶ ἔτι τῆς πρὸς ἡμᾶς πεμφθείσης ἀναφορᾶς ἀναγνωσθείσης ἐχούσης καὶ ἄλλα ἐγκλήματα, ἐδεήθησαν οἱ νεωστὶ ἐκεῖθεν ἀνελθόντες ἵνα καν τῶ παρόντι, γράμματα ἡμέτερον συνοδικόν ἐκδοθῆ κατὰ τοὺς κανόνας τὴν ἀξίαν αὐτῶ ἐπάγον παιδείαν τούτου χάριν ἐντολῆς οὐσίας ἐν ταῖς θεαῖαις γραφαῖς ἵνα εἴτε πάσχει, εἴτε χαίρει ἐν μέρος συμπάσχωμεν ἢ συγχαίρωμεν ἀλλήλοις, ἄλλως τε καὶ ἄδειαν ἔχοντες καὶ χρέος ἀπαραίτητον το τὰς δεομένας ἐπισκέψεις ἐκ τιν ἐκασταχοῦ ἐκκλησιῶν μὴ ἀποπέμπειν, ἀλλ' ἀποδέχεσθαι καὶ χεῖρα βοηθείας ὀρέγειν διασκεψάμενοι συνοδικῶς, γνώμη ἐγγράφῳ καὶ συνανιέσει τοῦ Μακαριωτάτου αὐτοῦ Ἀλεναδρείας ἀποφαινόμεθα, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἵνα διὰ τὰ ἄθεσμα αὐτὰ τὰ ρηθέντα ὑπάρχη καὶ μένη ὁ αὐτὸς Ἀρχιεπίσκοπος καθημένος καὶ γεγυμνωμένος πάσης ἀρχιερατικῆς ἐνεργείας καὶ τάξεως καὶ ἐστερημένος τῇ τε ἀξίας καὶ τοῦ θρόνου τῆς κυπρίων Ἀρχιεπισκοπῆς, ἧς ἀπέβη ἀδοκιμάστως, οὐ γὰρ ἡ ἀρχὴ ἀδόκιμος καὶ το παν ἀπόβλητον, ὡς φησὶν ὁ σοφός, οφειλόντων πάντων ἱερωμένων καὶ κληρικῶν καὶ πάντων Κυπρίων, μὴ ἔχειν ἔτι αὐτὸν Ἀρχιεπίσκοπον

Κύπρου ή τιμάν, ή παρέχειν αυτόν, ή κατά τι βοηθείν
αυτώ φιλούντι καταδυναστεύειν και των καλών
καταφρονείν ως και των θείων νόμων και ιερών
κανόνων και γαρ όστις αν είη έτι συν αυτώ, αργός έστω
και καθηρημένος ιερωμένος ων των λαϊκών δε
αφωρισμένος και ασυγχώρητος από θεού και μετά
θάνατον αδιάλυτος αιωνίως και έξω της Εκκλησίας
Χριστού πανοικεί ως κακιών, συναίτιος, ούτω γενέσθω
και μη άλλως, όθεν και επεδόθη εις ασφάλειαν, η δε
του θεού χάρις είτε μετά πάντων υμών.

Εν μηνί Ιουνίω Ινδικτιώνος ιγ (1600)".

Τον καθαιρεμένο Αθανάσιο διαδέχθηκε ο
Βενιαμίν (ο Επίσκοπος Σολέας που τάχθηκε υπέρ της
καθαίρεσης του). Ο Βενιαμίν έμεινε στο θρόνο του
Αποστόλου Βαρνάβα για μια δεκαετία.

Ωστόσο ο Αθανάσιος το έφερε βαρέως και
προκάλεσε διάσπαση ανάμεσα στο λαό για ένα μεγάλο
διάστημα.

Τελικά όμως αναγκάστηκε να σταματήσει τις
δολοπλοκίες και να αποσυρθεί μια και καλή μια και
είχε χάσει το παιγνίδι.